

Warszawa, 7 maja 2021 r.
KL/199/144/AZ/2021

Pan
Krzysztof Kwiatkowski
Przewodniczący Komisji Ustawodawczej
Senat RP

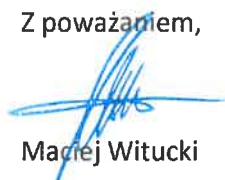
Pan
Aleksander Pocięj
Przewodniczący Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji
Senat RP

Szanowni Panowie Przewodniczący,

w związku z pracami legislacyjnymi dotyczącymi ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (druk nr. 384), Konfederacja Lewiatan przedstawia poniższe stanowisko.

Uprzejmie proszę o zapoznanie się ze stanowiskiem oraz o rozważenie uwzględnienia zawartych w nim uwag w toku prac nad wskazanymi rozwiązaniami legislacyjnymi.

Z poważaniem,

Maciej Witucki
Prezydent Konfederacji Lewiatan

W załączeniu:

Stanowisko Konfederacji Lewiatan dotyczące ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (druk nr. 384)

Stanowisko Konfederacji Lewiatan dotyczące ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (druk nr. 384), dalej określanej jako „Ustawa”

1. Klauzula generalna mogąca opóźnić proces digitalizacji dokumentów (projektowany art. 2 Ustawy tj. art. 295 ust. 2 ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych)

W zakresie projektowanego w Ustawie art. 295 ust. 2 ustawy o komornikach wprowadzona zostaje zmiana określająca upoważnienie do prowadzenia przez komorników akt w formie papierowej ze względu na trudne do przewyciężenia przeszkody przed prowadzeniem ich w formie elektronicznej. Niesie ona ze sobą identyfikowane poniżej ryzyko.

Zapis w zaproponowanej ogólnej i nieprecyzyjnej formule mógłby posłużyć tym komornikom, którzy wyrażają niechęć wobec zmian, do wyboru wcześniejszej formy, a tym samym wytwarzania, przetwarzania, przechowywania i udostępniania dokumentacji z pominięciem systemu teleinformatycznego. Zatrzymałoby to pozytywne zmiany, które w tym zakresie wprowadza Ustawa. Dla wierzycieli dostęp do akt elektronicznych daje możliwość spójnego, szybkiego i kompletnego pozyskiwania danych, a na ich podstawie podejmowania właściwych decyzji procesowych. Niezbędna jest zatem zamiana przepisów w takiej formule, aby pozytywne zjawisko jakim jest digitalizacja dokumentacji nie zostało opóźnione.

W związku z powyższym rekomendujemy usunięcie w Ustawie projektowanego art. 295 ust. 2 ustawy o komornikach albo też dookreślenie projektowanego przepisu tak, aby zmienić klauzulę generalną na wskazanie konkretnych powodów np.: nieprzemijalnych trudności technicznych. W przypadku nieuwzględnienia powyższej rekomendacji bądź jej alternatywy, rekomendujemy określenie maksymalnego termin, do którego można się powołać na projektowany w Ustawie art. 295 ust. 2 ustawy o komornikach (np. 1.07.2021 r.).

2. Niejasne przepisy dotyczące wskazania adresu służbowej poczty elektronicznej i numeru telefonu (projektowany art. 4 pkt. 4 Ustawy tj. art. 15zsz9 ust. 1-2 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych)

Proponowana regulacja w ustawie z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych w postaci nowego art. 15zsz9 jest nieczytelna.

Po pierwsze, nie jest czytelne czy kształtuje obowiązek czy uprawnienie.

Jeżeli jest to obowiązek, to nie reguluje precyzyjnie zakresu jego zastosowania. Wątpliwości w tym zakresie budzi odesłanie do art. 15zsz1 wskazanej wyżej ustawy – nie jest jasnym czy chodzi tu o sprawę rozpoznawaną według przepisów KPC, czy też o sprawę, w której sąd postanowi o przeprowadzeniu rozprawy odmiejscowionej. W pierwszym przypadku w każdej sprawie rozpoznawanej na gruncie KPC, w której występuje profesjonalny pełnomocnik należałoby wskazywać w pierwszym piśmie

procesowym adres służbowej poczty elektronicznej oraz numer telefonu, w drugim przypadku pojawia się pytanie skąd na etapie składania pozwu pełnomocnik powoda może wiedzieć czy w przyszłości na sprawie znajdzie zastosowanie art. 15zsz1 wskazanej wyżej ustawy, a więc czy sąd w przyszłości oceni, że konieczne jest przeprowadzenie rozprawy odmiejscowionej, tym samym w chwili składania pozwu pełnomocnik nie będzie wiedział czy jest zobowiązany do wskazania maila i telefonu.

Jeżeli jest to obowiązek, to Ustawa nie wskazuje na skutek/sankcję niedochowania obowiązku wskazania maila i telefonu.

W związku z powyższym rekomendujemy, aby wymóg wskazania maila i telefonu był jednoznacznie fakultatywny. Ważne jest, aby wskazany w tym przepisie adres poczty elektronicznej oraz numer telefonu wykorzystywane były tylko i wyłącznie we wskazanym w uzasadnieniu do ustawy celu, a więc w ścisłym związku z rozprawami przeprowadzanymi w trybie zdalnym, na potrzeby przesyłania linków do rozprawy oraz zawiadamiania o nieoczekiwanych zmianach, np. opóźnieniu wokandy w danym dniu. W szczególności istotne jest, aby wskazane dane kontaktowe nie migrowały w systemach sądowych i nie były wykorzystywane we wszelkich możliwych okolicznościach.

Ponadto proponujemy usunięcie wyrazu „do doręczeń” po słowach „podaje się adres poczty elektronicznej”. Oceniamy, że w obecnej wersji Ustawy, gdzie doręczenia mają być dokonywane poprzez Portale Informacyjne Sądów Powszechnych, sformułowanie „do doręczeń” nie odzwierciedla obecnego celu regulacji i tworzyć może niepotrzebne wątpliwości co do charakteru i zastosowania wskazanych danych kontaktowych, a także skutków, jakie wywoływać będą wiadomości wysyłane na wskazane dane.

Po drugie, nie jest zrozumiały zapis art. 15zsz9 ust. 2 wskazanej wyżej ustawy tj. powstaje pytanie o brak możliwości wykorzystania, jakiego systemu teleinformatycznego chodzi w tym przepisie?

3. Warunki funkcjonowania systemu (projektowany art. 4 pkt. 4 Ustawy tj. art. 15zsz9 ust. 2-5 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych)

Dla skutecznego i efektywnego funkcjonowania systemu doręczeń poprzez Portale Informacyjne Sądów Powszechnych, niezbędne jest zachowanie poniższych warunków funkcjonowania systemu, którego dotyczy projektowany w Ustawie art. 15zsz9 ust. 2-5 wskazanej wyżej ustawy:

I. Obecnie pełnomocnik profesjonalny po otrzymaniu pisma drogą papierową, pozyskuje wiedzę na temat sygnatury akt sprawy i na tej podstawie może złożyć na portalu informacyjnym wnioski o nadanie mu dostępu do danej sprawy. **Po wprowadzeniu proponowanej regulacji zakładającej niemal całkowite przeniesienie procesu doręczeń z papieru do wersji elektronicznej, niezbędne jest wprowadzenie systemu, w ramach którego dostęp do sprawy powinien być nadawany automatycznie po pojawieniu się pełnomocnika w sprawie, a więc np. w przypadku powodów masowych – niezwłocznie po wpływie i zarejestrowaniu pozwu.**

II. W związku z tym, że nowa regulacja ma mieć zastosowanie także do postępowań w toku, **profesjonalni pełnomocnicy powinni uzyskać dostęp do spraw, w których występują, w sposób automatyczny, jeszcze przed dniem wejścia w życie omawianej regulacji.**

III. **Oceniamy, że niezbędne stanie się wyodrębnienie i oznaczenie w portalach informacyjnych tych dokumentów, które mają być doręczone.** Chodzi o jednoznaczne odróżnienie pism podlegających doręczeniu w trybie KPC (pisma procesowe, zawiadomienia, wezwania i orzeczenia), od pozostałych dokumentów i informacji, które licznie pojawiają się w systemie portali informacyjnych (np. notatki służbowe, korespondencja sędziego z sekretariatem, zarządzenia niepodlegające doręczeniu itp.). Celem jest umożliwienie profesjonalnemu pełnomocnikowi identyfikacji i dotarcia do tej części informacji pojawiających się na portalach, z którą ustawa wiązać będzie skutek doręczenia. Zasadne jest wyodrębnienie i oznaczenie tych dokumentów zarówno na poziomie portalu informacyjnego (osobna zakładka albo odrębne oznaczenie tych dokumentów), ale także na etapie mailowego zawiadomienia, które pełnomocnik otrzymuje z systemu.

IV. Niezbędne jest także właściwe nazywanie zamieszczanych na portalu dokumentów oraz ujednoczenie ich nazewnictwa, tak aby nazwa odpowiadała charakterowi prawnemu danego dokumentu.

V. Użytkownik portalu powinien mieć udostępnioną i widoczną na portalu zarówno datę zamieszczenia dokumentu podlegającego doręczeniu (od której to daty liczony będzie termin 14 dni na podjęcie korespondencji) jak i datę odbioru pisma przez stronę lub datę skutku doręczenia w przypadku nie podjęcia korespondencji w terminie 14 dni od jej umieszczenia na portalu (od których to dat liczone będą z kolei standardowe dla danej korespondencji terminy).

VI. Konstrukcja systemu teleinformatycznego obsługującego portal informacyjny powinna umożliwiać łączenie się z nim systemów teleinformatycznych funkcjonujących w kancelariach prawnych (otwartość na API).

VII. Zakładamy, że odbiór korespondencji możliwy będzie również z poziomu portalowego konta zależnego.

VIII. Rekomendujemy doprecyzowanie, że momentem odbioru korespondencji jest nie sam moment zalogowania się do portalu czy otwarcia danej sprawy, **ale precyzyjnie moment podjęcia konkretnej korespondencji (otwarcie/pobranie pliku zawierającego dokument podlegający doręczeniu).**

IX. W celu ochrony podstawowych praw obywatelskich przysługujących także profesjonalnym pełnomocnikom, rekomendujemy wprowadzenie systemu, w ramach którego pełnomocnik miał będzie możliwość zgłaszania do systemu portali informacyjnych (do wszystkich apelacji jednocześnie) zawiadomienia o urlopie lub niezdolności do pracy z powodu choroby (szczególnie w okresie epidemii). W okresie tym bieg terminu na odbiór korespondencji byłby zawieszony lub nie rozpoczynałby się.

X. Rekomendujemy wprowadzenie takich zmian w systemie, aby zamieszczanie na portalach informacyjnych dokumentów podlegających doręczeniu nie następowało w niedziele i święta, a więc w dni wolne od pracy, tak jak obecnie nie dokonuje się w takich dniach doręczeń korespondencji papierowej.

XI. Niezbędne jest ujednoczone w skali całego kraju zasad działania sądów korzystających z portali, w szczególności sposobu wprowadzania informacji i nazewnictwa dokumentów. Obecnie

obserwowalna jest wielorakość sposobów postępowania, które regulowane są w głównej mierze zarządzeniami prezesów poszczególnych sądów oraz wykształconą w danym sądzie praktyką.

XII. Dotychczasowe doświadczenia w korzystaniu z systemów teleinformatycznych obsługujących postępowania sądowe (e-Sąd, portale informacyjne) wskazują, że często strona postępowania ma zablokowaną możliwość działania z uwagi na kwestie techniczne leżące po stronie sądów. **Wszelkie postoje i spowolnienia systemu, a w szczególności okresy awarii i prac technicznych skutkować powinny zawieszeniem lub zatrzymaniem rozpoczęcia się biegu terminu na podjęcie korespondencji zamieszczonej na portalu.**

XIII. W sytuacji gdy na portalu zamieszczane będą także pliki udostępniane przez strony postępowań, dodatkowo **zwiększa się waga zabezpieczeń antywirusowych po stronie systemu Portali Informacyjnych Sądów Powszechnych, tak aby system ten nie stał się pośrednikiem w przekazywaniu złośliwego oprogramowania, ani sam nie stał się jego ofiarą.**

4. **Procedura dołączania nośnika danych (projektowany art. 4 pkt. 4 Ustawy tj. art. 15zsz9 ust. 6 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych)**

Zaproponowane rozwiązanie należy ocenić jako zbędne i nadmiarowe. W pierwszej kolejności rekomendujemy jego wykreślenie z Ustawy. Odbędzie się to bez szkody dla całej Ustawy, której zasadniczym celem jest upowszechnienie rozpraw zdalnych, a także przyspieszenie postępowań poprzez ograniczenie obiegu korespondencji papierowej.

W tym miejscu poruszyć warto kilka aspektów, których uwzględnienie przemawia za zasadnością rezygnacji z omawianej regulacji:

I. Na uwadze mieć należy ustawę z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych i fakt, że zarówno sądy jak i strony postępowań powinny już skupić się na przygotowaniach do wdrożenia tego docelowego, przyszłościowego i nowoczesnego systemu, a nie na wprowadzeniu zbędnych, przestarzałych, a jednocześnie kosztownych rozwiązań tymczasowych. Po przejściu do docelowego systemu doręczeń elektronicznych, zarówno kancelarie prawne jak i sądy zostaną z niepotrzebną infrastrukturą techniczną.

II. Warto poruszyć także aspekt ekologiczny. Zmiana proponuje wprowadzenie na masową skalę wykorzystania nieekologicznych nośników danych (zwykle tworzywa sztuczne lub elektronika), jednocześnie nie ograniczając w żaden sposób ilości korespondencji papierowej, ponieważ pełnomocnik profesjonalny nadal zobowiązany będzie do wysyłki korespondencji w papierze, w takiej samej jak dotychczas ilości.

III. Należy zadać sobie pytanie, czy same sądy są technicznie gotowe na odbiór różnorodnych nośników danych (odtwarzacze CD/DVD, otwarte porty USB, czytniki kart SD itd.). Obecnie niejednokrotnie do kancelarii prawnych trafiają z sądów sygnały, że te nie mają możliwości odczytu nośników danych załączanych do pism procesowych, a nawet miewają problemy z dostępem do sieci Internet celem weryfikacji danych podmiotu np. w Krajowym Rejestrze Sądowym. Ustawa nie precyzuje, na jakim

nośniku powinien zostać złożony dodatkowy odpis pisma w postaci elektronicznej, co w praktyce może spowodować duży chaos organizacyjny, a w przypadku złej woli uczestnika postępowania także jego obstrukcję np. poprzez przedkładanie cyfrowego odwzorowania pisma procesowego wraz z załącznikami na nośnikach, które już albo jeszcze nie są w powszechnym użytku (np. dyskietki 3,4 cala, karty microd, karty pamięci o standardzie UFS, płyty blue-ray). Przedłożenie na takim nośniku odwzorowania cyfrowego pisma, wydaje się spełniać wymogi przepisu, przy jednoczesnym faktycznym braku możliwości jego odczytania (przykład dyskietki 3.5 cala) przez pracownika sądu, a co za tym idzie zaimplementowania pisma do systemu informatycznego.

IV. Zmiana przewiduje, że do sądów spływać zaczęły każdego dnia tysiące nośników danych obarczonych ryzykiem zawierania złośliwego oprogramowania, które to oprogramowanie może w sposób bardzo negatywny wpływać na stabilność funkcjonowania sądowych systemów teleinformatycznych.

V. Istnieje obawa przypadków wydłużenia postępowania w sytuacji, gdy dojdzie do uszkodzenia nośnika (np. z winy operatora pocztowego). Uszkodzenia fizyczne nośników czy też brak możliwości odczytu zawartych na nich danych skutkować może przedłużaniem się postępowania oraz trudnościami w ustaleniu podmiotu odpowiedzialnego za tego typu stan rzeczy. Profesjonalni pełnomocnicy mogą być obarczani winą za wszelkie przypadki braku możliwości odczytu przekazanego nośnika, co skutkować może także negatywnymi konsekwencjami procesowymi dla reprezentowanych stron postępowań.

VI. Należy zwrócić uwagę na aspekty ekonomiczne takiego rozwiązania. Wprowadzany obowiązek przyczyni się do wzrostu kosztów postępowania, ponieważ koszt samego nośnika, na którym zostanie umieszczone cyfrowe odwzorowanie pisma procesowego, z racji obowiązku jego stosowania, w myśl art. 98 k.p.c. stanowi koszt niezbędny do celowego dochodzenia prawa i celowej obrony. W konsekwencji, ustawodawca w ten sposób na stronę przesuwa ciężar ponoszenia części kosztów administracyjnej obsługi postępowania cywilnego, co w prostej linii prowadzi do podwójnego obciążenia strony procesu korzystającej z pełnomocnika, takimi kosztami.

VII. Należy zwrócić uwagę na liczne i skomplikowane aspekty związane z ochroną danych osobowych, a także przechowywaniem nośników danych (w tym koszty archiwizacji / niszczenia).

VIII. Można spodziewać się licznych utrudnień w rozpoznawaniu spraw, w sytuacji gdy sąd na jakimś etapie postępowania rozpozna brak zgodności wersji elektronicznej z wersją papierową pisma procesowego.

IX. Brak wytycznych co do formatu plików przekazywanych na nośnikach danych (z podpisem i jakim, czy bez / jeden plik czy wiele / szyfrowane czy nie / czy na jednym nośniku zawarte mogą być pliki obejmujące kilka pism kierowanych w danym dniu do danego sądu) może rodzić liczne trudności w praktycznym funkcjonowaniu zarówno po stronie kancelarii prawnych jak i sądów.

W dalszej kolejności wskazujemy na inne, znacznie bardziej użyteczne i przyszłościowe rozwiązania, jak w szczególności możliwość przesyłania pisma procesowego i jego załączników z wykorzystaniem rozwiązań sieciowych / chmurowych. Zarówno sądy jak i strony postępowania mogą „wystawiać” bezpieczne lokalizacje sieciowe, do których zamieszczane mogą być pliki zawierające pisma procesowe. Możliwe są liczne proste rozwiązania, przy zastosowaniu których sądy nie będą miały trudności w identyfikacji pism procesowych przesłanych tą drogą z pismami przekazanymi w formie papierowej.

5. Krótkie vacatio legis (projektowany art. 7 Ustawy)

Obawy budzi krótkie vacatio legis. Zaproponowane przepisy wprowadzają szereg istotnych zmian, co powinno znaleźć odzwierciedlenie we właściwym okresie czasu przeznaczonym na przygotowanie do nich.

Konfederacja Lewiatan, KL/199/144/AZ/2021

